

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8119 DEP

0032 OSLO

Vår ref:
21/01045-2

Deres ref:

Dato:
30.09.2021

Høringssvar fra HK-dir – forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og opplæringsloven

Vi viser til høring med forslag til endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven), lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) og lov 7. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringsloven).

I høringen foreslås endringer i NOKUTs oppgaveportefølje, herunder overføring av oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning fra NOKUT til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), samt flere forslag som skal styrke studenters rettigheter.

HK-dir er positiv til forslagene om overføring av oppgaver fra NOKUT til HK-dir slik det foreslås i høringsnotatet, og støtter argumentasjonen forslagene bygger på. HK-dir har et helhetlig sektoransvar innen høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Vi har ansvar for internasjonalisering, for å legge til rette for at den enkelte får brukt sin kompetanse best mulig og for at arbeids- og samfunnsliv får tilgang på kompetansen de trenger. Godkjenning av utenlandsk utdanning er et viktig virkemiddel i høyere utdannings- og kompetansepolitikken. Å plassere ansvaret for dette virkemiddelet hos HK-dir vil gi direktoratet bedre forutsetninger for måloppnåelse, og vil også kunne bidra til at man i større grad kan se godkjenning av utenlandsk utdanning i sammenheng med arbeid med blant annet internasjonalisering av utdanning og opptak til utdanning, som HK-dir har ansvar for.

I forbindelse med etableringen av Diku, var det tidligere Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) sin holdning at oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning godt kunne samles med oppgaver med internasjonalisering av utdanning.

Vi mener også det er hensiktsmessig å overføre øvrige forvaltningsoppgaver som henger sammen med HK-dirs samfunnsoppdrag fra NOKUT til HK-dir. Å overføre ansvaret for Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen kan bygge opp under HK-dirs rolle som rådgiver, samt vårt ansvar for å bidra til kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, og for å gi befolkningen informasjon og veiledning om karriere og utdanning.

HK-dir støtter ellers at alle ordninger for godkjenning av utenlandsk utdanning bør samles, slik NOKUT også mener. Dette vil kunne bidra til mer forutsigbarhet og likebehandling både overfor norske studenter som tar utdanning i utlandet, og overfor utenlandske statsborgere med utdanning fra hjemlandet som skal inn i det norske arbeidsmarkedet.

HK-dir er positiv til forslaget om å opprette en ny nasjonal klagenemd for godkjenning av utenlandsk utdanning, og at sekretariatet for denne legges til HK-dir.

HK-dir ble etablert 1. juli 2021. Vi har høsten 2021 satt i gang en organisasjonsutviklingsprosess som skal sørge for at vi organiserer virksomheten på en best mulig måte. Vi har etablert et godt samarbeid med NOKUT i denne organisasjonsutviklingsprosessen, for å legge til rette for at de oppgavene som eventuelt overføres fra NOKUT til HK-dir blir godt ivaretatt i HK-dir fra første stund.

Vi støtter ellers forslagene i del 2 av høringen som dreier seg om å styrke studenters rettigheter, men har enkelte merknader til noen av forslagene.

Våre kommentarer til de konkrete forslagene i høringsnotatets del 1 og 2 følger vedlagt.

Med vennlig hilsen
Sveinung Skule
direktør

Anders Fremming Anderssen
divisjonsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Overføring av NOKUTs oppgaver til HK-dir

I høringsnotatet foreslås det å overføre ordningene for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og utenlandsk fagskoleutdanning, samt godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring fra NOKUT til HK-dir. Det foreslås også å endre det rettslige grunnlaget for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning fra en faglig uavhengig oppgave til en ordinær forvaltningsoppgave, for å få et likt rettslig grunnlag for alle godkjenningsoppgaver (bare generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning er definert som faglig uavhengig i dag), og for å gjøre at det mulig for KD å flytte oppgaven fra NOKUT. Departementet vil eie oppgaven og kunne delegerer den til underordnet organ slik de ønsker.

HK-dir støtter departementets vurdering av at godkjenningsordninger er rene forvaltningsoppgaver som ikke krever en særlig faglig uavhengighet. En endring av bestemmelsen om faglig uavhengighet for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning støttes derfor. Godkjenningsvedtak er enkeltvedtak underlagt forvaltningslovens bestemmelser på lik linje med vedtak om opptak til studieprogram.

Hovedargumentet for å flytte godkjenningsoppgavene til HK-dir er at det vil samordne godkjenningsoppgavene med andre tilgrensede oppgaver, og at det vil gi både kvalitets- og effektivitetsgevinster. I høringsnotatet trekkes det også fram at andre forvaltningsoppgaver NOKUT i dag har og som «naturlig hører sammen med HK-dirs oppgaver [...] (for eksempel regelverksforvaltning, sikkerhet og beredskap, økonomiske kontrolloppgaver m.m)» kan bli flyttet til HK-dir.

I de følgende avsnittene beskriver vi hvorfor vi mener oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning bør overføres til HK-dir, samt synergier mellom NOKUTs øvrige forvaltningsoppgaver og HK-dirs oppgaver.

Synergier mellom oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning og opptak til høyere utdanning

1.januar 2022 overføres oppgavene knyttet til Samordna opptak fra Unit til HK-dir. Samordna opptak koordinerer opptak til en rekke universiteter, høyskoler og fagskoler. En del av dette arbeidet består av å gjøre kompetansevurdering av utenlandsk utdanning på videregående skoles nivå, med tanke på opptak til høyere utdanning. Innholdsmessig er denne oppgaven forholdsvis lik godkjenningsoppgavene NOKUT har ansvar for, og det er også i dag et samarbeid mellom fagmiljøene som arbeider med kompetansevurdering av utenlandsk utdanning i Unit og godkjenning av utenlandsk utdanning i NOKUT, blant annet om «GSU-listen» (Generell studiekompetanse for utenlandske søkere), som viser hvilke utenlandske utdanninger som gir generell studiekompetanse.

Som høringsnotatet trekker fram utredes det nå et samordnet opptak også til masterutdanninger. Om dette innføres, vil det føre til enda større likhetstrekk

mellom oppgavene Samordna opptak gjør knyttet til kompetansevurdering og godkjenningsoppgavene til NOKUT.

Å samle arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning og opptak til høyere utdanning i HK-dir, vil kunne gi flere konkrete gevinster. For det første vil fagmiljøet som arbeider med oppgavene kunne bli styrket, gjennom bedre forutsetninger for kompetansedeling- og heving, blant annet om metoder og praksis for vurdering og godkjenning, og om ulike lands utdanningssystemer.

For det andre vil kommunikasjonen med, og informasjon til, lærestedene, søkere, studenter og andre brukere kunne bli bedre, enklere og mer korrekt, siden det blir et felles knutepunkt for informasjon og veiledning. Samordna opptak opplever i dag at henvendelser ofte går til feil instans og brukere dermed blir «kasteballer» mellom ulike forvaltningsorgan.

For det tredje vil arbeidet med GSU-listen bli enklere og mulig også bedre ved at arbeidet med GSU-listen samles i ett direktorat.

For det fjerde vil hhv. Samordna opptak kunne dra nytte av godkjenningstilbudet i NOKUT sin sterke internasjonale profil og oppgavene med godkjenning av utenlandsk utdanning kunne dra nytte av Samordna opptaks gode nettverk til lærestedene.

For det femte er det behov for et digitaliseringsløft innen opptakssystemet. Å kunne se arbeidet med et nytt helhetlig og framtidsrettet opptakssystem i tett sammenheng med godkjenningstilbudet i NOKUTs kompetanse på verifiserbar dokumentasjon og autorative kilder, vil være svært nyttig.

Til sist vil det å samle arbeidet med opptak til utdanning og godkjenning av utenlandsk utdanning kunne gi effektiviseringsgevinster, for eksempel gjennom at ansatte kan bidra med saksbehandling både knyttet til opptak og godkjenning.

Synergier mellom internasjonaliseringsoppgaver og oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning

HK-dir skal fremme internasjonal utdanningssamarbeid- og mobilitet og styrke Norge som attraktivt samarbeids- og studieland internasjonalt, og har gjennom tidligere Diku og SIU lang erfaring med internasjonalisering. Om godkjenningsoppgavene overføres til HK-dir vil HK-dir kunne bli et enda tydeligere kraftsenter for internasjonalisering av utdanning. Flere andre land, som for eksempel Sverige, Finland og Nederland har samlet internasjonaliserings- og godkjenningsoppgaver i samme organ.

Å samle arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning og internasjonalisering i HK-dir, vil kunne gi flere konkrete gevinster. For det første vil det kunne bidra til en mer helhetlig og samordnet kommunikasjon overfor norske studenter om internasjonalisering og godkjenning av utdanning. Helt konkret vil den samlede

kompetansen om ulike land og utdanningssystemer som fagmiljøet som arbeider med godkjenningsoppgavene har, kunne utnyttes til å gi enda bedre råd og informasjon til studenter og elever/lærlinger som vil reise ut, og til utdanningsinstitusjoner i tilknytning til deres internasjonaliseringsaktiviteter. Meld St. 7 2020-2021 om studentmobilitet slår fast at informasjonen til norske studenter som vil studere i utlandet må forbedres. I dag er informasjonen uklar, vanskelig tilgjengelig, fragmentert og til dels også mangelfull.

For det andre vil rettighetene og interessene knyttet til godkjenning av utvekslingsopphold kunne ivaretas enda bedre, om kompetanse og oppgaver med internasjonalisering og godkjenning av utenlandsk utdanning samles i samme direktorat. Dette vil bidra til å realisere regjeringens ambisiøse mål for utveksling, slik det er beskrevet i stortingsmeldingen om studentmobilitet.

For det tredje vil arbeidet med samarbeid og mobilitet med land der dette er spesielt komplekst eller krevende kunne heves, gjennom økt landkompetanse. Problemstillinger rundt eksportkontroll og arbeidet med «Students at Risk»-ordningen er to eksempler som kan være tjent med den samlede økte landkompetansen HK-dir vil få ved å overføre oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning fra NOKUT til HK-dir.

Øvrige synergier mellom godkjenningsoppgaver og HK-dirs portefølje

Utover synergier knyttet til opptak til utdanning og internasjonalisering, vurderer vi at analyse- og kunnskapsforvaltningen knyttet til utenlandsk utdanning kan bli bedre om forvaltningen av data er samlet i ett direktorat. Dette kan skape nye og bedre løsninger i forvaltningen av feltet internasjonalisering, mobilitet og opptak til høyere utdanning.

HK-dir skal legge til rette for integrering og for at innvandrere får brukt sin kompetanse. Godkjenning av utenlandsk utdanning er et viktig virkemiddel for integrering, og arbeidet med norskprøver og annen dokumentasjon av innvandreres kompetanse kan dra nytte av en nærhet til oppgaver med godkjenning av utenlandsk utdanning.

Overføring av øvrige forvaltningsoppgaver fra NOKUT til HK-dir

Høringsutkastet omtaler også andre forvaltningsoppgaver som naturlig hører sammen med HK-dir sine oppgaver, og fremholder at disse kan bli flyttet. HK-dirs holdning er at vi ønsker at staten samordner sine virkemidler på en måte som gjør at brukerne opplever best mulige tjenester og virkemidler, samtidig som oppgaver som har synergier bør samordnes for å få mest mulig ut av ressursene. Vi er dermed positive til overføring av eventuelle øvrige forvaltningsoppgaver fra NOKUT til HK-dir som kan understøtte dette. Særlig vil det være naturlig å flytte informasjonsoppgaver knyttet til godkjenning av utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner, dersom selve oppgavene med godkjenning flyttes til HK-dir. Dette inkluderer oppgavene som informasjonsenhet for oppfølging av

Lisboakonvensjonen, assistansesenter for EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv og nasjonalt kontaktpunkt for EQF.

Nasjonale undersøkelser og analyser

HK-dir sitt samfunnsoppdrag vektlegger at vi skal fremme kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. En spesielt viktig rolle for HK-dir er å være rådgiver for KD og bidra med kunnskap og råd til sektoren og befolkningen. For å fremme kvalitet og for være en god rådgiver, er vi avhengig av et godt kunnskapsgrunnlag. I dag gir Studiebarometeret for høyere akademisk og yrkesfaglig utdanning, Underviserundersøkelsen, Kandidatundersøkelsen og arbeidsgiverundersøkelser informasjon om hvordan studenter, undervisere, arbeidsgivere og kandidater vurderer kvaliteten i utdanningssystemet. NOKUT har ansvar for Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen, mens NIFU gjennomfører Kandidatundersøkelsen og Arbeidsgiverundersøkelsen på vegne av KD.

HK-dir mener det bør vurderes å gi HK-dir ansvar for Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen, og bestilleransvaret for Kandidatundersøkelsen og for arbeidsgiverundersøkelser. Med ansvar for disse undersøkelsene vil HK-dir få et godt samlet kunnskapsgrunnlag for blant annet kvalitetsutvikling og utarbeidelse av tilstandsrapporter. En viktig målgruppe for kunnskapen disse undersøkelsene produserer, er blant annet studiesøkere som skal velge utdanning, og studenter. HK-dir har ansvar for informasjonstjenester om karriere, arbeid og utdanning til befolkningen (utdanning.no). Å flytte ansvaret for undersøkelsene til HK-dir, kan derfor også legge til rette for at kunnskapen undersøkelsene produserer i enda større grad kan komme studenter og studiesøkere til gode. En overføring av ansvaret for disse undersøkelsene til HK-dir vil videre kunne bygge opp under KDs føring i tildelingsbrevet til HK-dir for 2021 om et forsterket analysemiljø i HK-dir, siden HK-dir vil få tilgang på gode data om kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.

Uavhengig av hvor ansvaret for Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen plasseres vil det være viktig med et godt samarbeid mellom NOKUT og HK-dir om undersøkelsene. Begge virksomhetene bør få tilgang på dataene som innhentes, og bidra i vurderinger rundt tema og utformingen av spørsmål.

Klage over godkjenningsvedtak – klagenemndas vedtakskompetanse

I høringsnotatet foreslås det å opprette en felles nasjonal klagenemd med sekretariat i HK-dir. Klagenemnden skal ikke ha begrensninger i sin vedtakskompetanse. HK-dir støtter forslaget, både at det opprettes en ny nasjonal klagenemd og at sekretariat for denne legges til HK-dir. Å legge sekretariatet til HK-dir vil blant annet kunne bidra til å realisere KDs føring i tildelingsbrevet til HK-dir for 2021 om at HK-dir utvikler et robust juridisk fagmiljø.

Endringer i universitets- og høyskoleloven

Høringsnotatets del 2 inneholder en rekke forslag som skal styrke studenters rettigheter. I avsnittene under kommenterer vi forslagene i den rekkefølgen de er beskrevet i høringsnotatet.

Faglig oppfølging av studentene – utdanningsplan

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om Utdanningsplan, slik at det i større grad fungerer som et virkemiddel for gjennomføring av utdanning. Institusjonenes ansvar overfor studentene når det gjelder faglig oppfølging skal tydeliggjøres, og en bestemmelse om studenters forpliktelser overfor medstudenter skal fjernes.

Direktoratet støtter departementets forslag. Høringsnotatet beskriver godt bakgrunnen for hva som var ønsket oppnådd med innføring av utdanningsplaner gjennom kvalitetsreformen og hvilke uklarheter forståelsen av lovbestemmelsen medvirker til. En presisering av formålet med utdanningsplanen og institusjonens ansvar for faglig oppfølging av denne ovenfor studenten vil styrke utdanningsplanens funksjon som virkemiddel for gjennomføring. Det vil være viktig at bestemmelsen tydeliggjør institusjonens ansvar for tilpassing og tilrettelegging av den enkeltes students studieløp ved permisjoner og andre forhold som utløser rettigheter hos studentene. Vi er enig i vurderingen at bestemmelser om studentens forpliktelser overfor medstudenter tas ut av utdanningsplan.

HK-dir har ansvar for å fremme arbeidet med etablering av mentorordninger i UH-sektoren. Vi støtter departementet i at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om effekten av mentorordninger og hva som skiller vellykkede ordninger fra mindre vellykkede, før ordningen lovfestes.

Universell utforming

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om universell utforming, herunder endre ordlyd slik at bestemmelsen ivaretar at universell utforming ikke lenger bare er et prinsipp, men et konkret rettslig krav, samt la det framgå tydeligere at Arbeidstilsynet har et lovpålagt ansvar for å føre tilsyn med læringsmiljøet.

Direktoratet støtter departementets endring av formulering når det gjelder plikten til universell utforming. Høringsnotatet beskriver godt gjeldende rett, og vi støtter departementets presisering om at universell utforming er et konkret rettslig krav, og at uforholdsmessighetsvurdering skal skje etter kriteriene listet opp i likestillings- og diskrimineringsloven, og at «mulig og rimelig» tas ut.

Det er viktig og nødvendig at Arbeidstilsynets tilsynsansvar fremheves gjennom eget punkt § 4-3 e, men vi ber departementet være oppmerksom på at dette tradisjonelt har vært et meget begrenset tilsynsområde innen arbeidet med

læringsmiljø. Hvilket tilsynsansvar andre organer har med læringsmiljø ut over det høringsnotatet trekker frem, bør derfor presiseres.

Individuell tilrettelegging ved funksjonsnedsettelse og midlertidige utfordringer av en vesentlig karakter (særskilte behov)

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om institusjoner plikt til å tilrettelegge for studenters særskilte behov, herunder presisere hva som utgjør særskilte behov og som utløser rett på tilrettelegging, samt åpne for at individuell tilrettelegging kan omfatte tilfeller der behovene ikke knytter seg til studenten selv (f.eks. tilrettelegging pga. omsorgsansvar).

Direktoratet støtter departementets beskrivelse av institusjonenes tilretteleggingsplikt, og presiseringen av begrepet «særskilte behov» til å gjelde «fysiske, psykososiale og læringsmessige utfordringer av vesentlig og midlertidig karakter», selv om den ikke gir noe skarpt skille mot begrepet «funksjonsnedsettelse». Hovedutfordringen kommer til å ligge i vurderingen av hva som er vesentlig og hva som er uforholdsmessig, særlig med tanke på departementets problematisering av en byrde som «veier tyngre for institusjonene enn de positive effektene for den enkelte student» er å regne som uforholdsmessig byrde etter § 4-3b, andre ledd, og derfor utenfor tilretteleggingsplikten. Dialog, oppfølging og tilsyn av institusjonene må sikre at denne forståelsen ikke gjør at institusjonenes tilrettelegging blir minimumsløsninger som ikke gir studenten reell mulighet til utdanning.

Tilrettelegging ved graviditet og etter fødsel

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om tilrettelegging ved graviditet og etter fødsel slik at den harmonerer med endringen i lovbestemmelsen om institusjoner plikt til å tilrettelegge for studenters særskilte behov, samt endre ordlyden i bestemmelsen slik at den blir kjønnsnøytral.

Direktoratet støtter forslaget.

Permisjon

Departementet foreslår å innføre en overordnet nasjonal regel om permisjon fra studier, som også henviser til de andre reglene om tilrettelegging i loven. Dette vil gi mulighet for permisjon med bakgrunn i flere årsaker enn i dag og bidra til likere minimumspraksis for innvilgelse av permisjon mellom institusjonene.

Direktoratet støtter opp under departementets forslag om å innføre en overordnet nasjonal regel om permisjon, som også henviser til de andre reglene om tilrettelegging i loven. Dette har vært etterlyst tidligere fra både studenter, interesseorganisasjoner og de som arbeider med tilrettelegging ved institusjonene. Tematikken er særlig aktuell ved for eksempel langvarig fysisk eller psykisk sykdom, hvor behovet for lengre permisjoner kan være nødvendig, samtidig som man beholder studierett. Institusjonene må gjøres oppmerksomme på

konsekvenser dette har ved eventuelle endringer i studieprogram, og hvilke regler som vil gjelde ved slike langvarige fravær.

Institusjonenes regler i lokale forskrifter – behov for gjennomgang

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om institusjonenes regler i lokale forskrifter, så det bli klarere at institusjonen har adgang til å fastsette nærmere regler for sin institusjon i forskrift.

Direktoratet støtter forslaget.

Institusjonenes læringsmiljøutvalg

Departementet foreslår å justere ordlyden i lovbestemmelsen om læringsmiljøutvalg, så den bedre ivaretar departementets intensjon med en endring i denne bestemmelsen fra tidligere i 2021, som var at institusjonene skulle ha minimum ett læringsmiljøutvalg, men kunne ha flere om de ønsket det.

Direktoratet støtter forslaget om at institusjonene kan velge å opprette flere læringsmiljøutvalg eller undermiljøutvalg (første ledd). Samtidig så påpeker departementet i høringsnotatet at utvalgenes oppgaver og struktur – herunder rapportering til styret mm. – er naturlige oppgaver for utvalget selv om det er tatt ut av lovteksten. I direktoratets arbeid med institusjonene er oppfølging av læringsmiljøutvalgene en oppgave. Her blir det interessant å se om forarbeidene til gjeldende lov vil ha påvirkning på institusjonenes organisering av utvalgene, ettersom lovteksten ikke endres på dette punktet.

Omstrukturering av lovens bestemmelse om læringsmiljø i § 4-3

Departementet foreslår å omstrukturere UH-lovens bestemmelser om læringsmiljø, for økt lesbarhet.

Direktoratet støtter forslaget.

Institusjonenes klagenemd

Departementet foreslår to alternative justeringer i regler for institusjonenes klagenemd, for å ivareta en økt mengde saker som må behandles av institusjonenes klagenemd. Alternativ 1 innebærer at institusjonene kan utvide dagens (klage)nemd med flere medlemmer. Alternativ 2 innebærer at institusjonene kan opprette to nemnder, en som behandler saker som førsteinstans, og en klagenemd som behandler klagesaker. I tillegg foreslås det å endre begrep fra «klagenemd» til «nemd» i loven, for å skille bedre mellom instansens behandling av saker som førsteinstans og som klageinstans. Det foreslås også å hjemle departements adgang til å opprette nasjonale klagenemder.

Direktoratet støtter forslaget om å åpne for mer fleksibilitet for institusjonene, men om dette fører til effektivisering og kortere saksbehandling er ikke mulig å si. Flere nemnder vil kreve mer koordinering og administrasjon, slik at effektiviseringsgevinsten ikke nødvendigvis er åpenbar.

Når det gjelder de to ulike alternativene vurderer vi at alternativet om utvidete nemnder ikke vil føre til effektivisering, med mindre utvidelsen også medfører at nemnda kan deles i to ved høyt sakstrykk (halvparten av medlemmene behandler halvparten av sakene, og den andre halvparten av sakene går til den andre halvparten av nemnda). Flere medlemmer som er involvert betyr gjerne grundigere behandling, men ikke nødvendigvis raskere saksavvikling.

Alternativet om flere nemnder innebærer at et ekstra trinn i saksbehandlingen. I studentsaker treffer per nå fakultetene eller instituttene enkeltvedtak i første instans, med klagerett til klagenemnda ved institusjonen. Departementet foreslår å flytte studentsakene fra fakultetene til en nemnd, og nemndas vedtak kan påklages til enda en nemnd. Fremfor å treffe vedtaket direkte, må fakultetene tilrettelegge en sak for en førsteinstansnemnd, som deretter eventuelt må forberede saken til en andreinstansnemnd. Også her er effektiviseringsgevinsten noe uklar.

I høringsnotatet ønsker Departementet innspill på hvilken organisering som er mest hensiktsmessig. Vi ser institusjonenes behov for å kunne effektivisere saksbehandlingen av saker som må behandles i en klagenemnd, og et noe mer fleksibelt regelverk kan legge til rette for dette. Vi understreker samtidig at det er institusjonene som må identifisere eventuelle utfordringer (*flaskehalser*) og er best egnet til å skissere tilhørende løsninger.

Vi viser ellers til Units innspill fra 2020 til ny lov om universiteter og høyskoler, vedrørende Felles klagenemnd for universiteter og høyskoler.

Tidligere innspill fra Unit vedrørende Felles klagenemnd for universiteter og høyskoler

Felles klagenemnd behandler klager på enkeltvedtak fattet med hjemmel i universitets- og høyskoleloven § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9. Dette gjelder saker om annullering av eksamener, bortvisning og utestenging på grunn av fusk, merknader på politiattest eller uskikkethet, samt bortvisning grunnet bruk av ansiktsdekkende plagg. Nemnda har fra og med 1. juni 2015 hatt ansvaret for å behandle klager på avgjørelser fattet av universiteter eller høyskoler etter offentliglova, dvs. saker om innsyn.

Sekretariatet for Felles klagenemnd opplever stor økning i antall klagesaker. Det er spesielt forvaltningsloven § 34 og de begrensninger med hensyn til å kunne fatte et vedtak til ugunst for klager som oppstilles her, vi mener har en stor påvirkning på antallet klager. I dag kan ikke Felles klagenemnd vedta en strengere reaksjon enn det underinstansen har vedtatt, som i praksis innebærer at studenten ikke har noe å tape på å påklage vedtaket. Vi foreslår at Felles klagenemnd får anledning til å vedta en strengere reaksjon enn det underinstansen har vedtatt.

Vi foreslår i tillegg at nemndslederen skal kunne behandle de enkleste sakene på delegasjon, uten en behandling på et nemndsmøte, og på den måten redusere arbeidsbelastningen for nemndsmedlemmene.

Klage over formelle feil

Departementet foreslår å justere lovbestemmelsen om klage over formelle feil for å rette opp en feil i lovteksten som legger opp til at både institusjonen og dennes klagenemnd kan bestemme at det skal foretas ny sensurering eller avholdes ny eksamen, når det er rimelig å anta at det har blitt begått formelle feil. I noen tilfeller kan dagens opplegg føre til at det er departementet, og ikke den enkelte institusjon sin klagenemnd, som blir klageinstans, noe som er imot departementets intensjon. Videre foreslås det å endre bestemmelsen slik at det framgår at studenter som blir berørt av klagenemndas vedtak har rett til å klage på avgjørelsen.

I dag kan en klage over formelle feil bli behandlet slik at fakultetet - førsteinstans - mener det ikke har skjedd en feil, mens den lokale nemnda som klageinstans finner at klagen har noe for seg. Avhengig av feilens karakter, kan klageinstansen av eget initiativ bestemme at ikke bare klagerens eksamen skal sensureres på ny, men ny sensur eller eksamen for alle kandidatene som kan ha vært berørt av feilen. I så fall vil klageinstansen treffe et vedtak som førsteinstans overfor de som ikke har klaget. De tidligere forarbeidene til uhl. § 5-2 (Ot.prp. nr. 79 (2003-2004)) sa at styrets eller klagenemndens avgjørelse ikke kunne påklages videre.

Departementet foreslår at det i alle tilfeller vil være institusjonen som vurderer saken som førsteinstans. Institusjonen, i praksis fakultetet, vil få hjemmel til å bestemme at det skal avholdes ny eksamen eller gjennomføres ny sensur. De som blir berørt av fakultetets vedtak uten å ha klaget, vil få klagerett til institusjonens klagenemnd.

Direktoratet støtter forslaget i høringsbrevet. Det er fornuftig å unngå at slike saker påklages til KD. Institusjonen ved fakultetet er best egnet til å vurdere om en formell feil ved eksamen bør tilsi at eksamen skal sensureres på ny eller gjennomføres på ny. Nemnda vil deretter kunne vurdere om fakultetet har truffet en riktig avgjørelse, i stedet for å vurdere om forholdene ved eksamen var slik at denne må oppheves for andre enn de som har klaget.